

программ, адаптированные к существующим реальным условиям. Использование пакетов программ нечёткой логики существенно повысит качество полученной информации. Этими вопросами мы будем заниматься в дальнейшем.

В заключение необходимо отметить, что в период экономического спада эффективность функционирования многих предприятий и организаций должна определять мотивация с учётом её положительного влияния на результат трудовой деятельности. Мотивация объясняет рост производственных результатов, что определяет возможности удовлетворения возрастающих потребностей общества. Поэтому владельцы и менеджеры предприятий, чтобы не оказаться раздавленными кризисом, должны пересматривать существующую систему мотивации к труду участников трудовых отношений. Система мотивации должна строиться на основе математических моделей, используемых для получения решения в том числе и потребности второго уровня человека. Материальное стимулирование играет огромную роль в мотивации трудовой деятельности. Однако сейчас на первый план должны выходить потребности второго уровня, такие как уважение коллег, продвижение по службе, самоуважение, условия безопасности труда и т. д. Потребности второго уровня вновь станут весомыми, как только в стране начнётся экономический рост и их обязательно надо учитывать в моделях мотивации трудовой деятельности.

Экономическая эффективность любого вида человеческой деятельности во многом определяется факторами, которые воздействуют на тот или иной вид человеческой деятельности. В основе мотивации трудовых отношений лежат потребности, интересы, стимулы субъектов труда. Методология их образования и функционирования глубоко и всесторонне исследована. Однако из подобной мотивационной схемы, как правило, выпадает формально определённый математически оптимальный экономический результат, который может быть получен только путём использования математических методов и информационных технологий.

И самое последнее. Если в Украине не будет работать принцип мотивации, то трудоспособное население будет находиться под воздействием демотивационных факторов. Главной проблемой для трудоспособного населения Украины является то, что последние двадцать лет люди работают по разным экономико-политическим законам. Современные подростки сейчас не имеют представления о правилах, по которым они будут работать десять лет спустя. Поэтому обоснованная пропаганда трудовых ценностей, обоснованное поощрение трудового энтузиазма сегодня должны играть существенную роль в Украине. Математически обоснованное, грамотное использование мотивации трудовой деятельности, как важнейшего определяющего фактора роста эффективности производства, позволит существенно оптимизировать снижающийся в настоящее время синергетический эффект от коллективного участия всего трудового населения страны в поднятии уровня экономики Украины.

РЕЗЮМЕ

У статті розроблено мотиватор - структурна модель, призначена для визначення оцінки мотивації працівника до праці, що дозволяє отримати кількісне вираження сили впливу на працівника мотиваційних процесів.

Ключові слова: мотивація, стимули, потреби, ідентифікатор, класифікатор, модель.

РЕЗЮМЕ

В статье разработан мотиватор – структурная модель, предназначенная для определения оценки мотивации работника к труду и позволяющая получить количественное выражение силы воздействия на работника мотивационных процессов.

Ключевые слова: мотивация, стимулы, потребности, идентификатор, классификатор, модель.

SUMMARY

A motivator is developed in the article - structural model that define the estimate of the motivation of the employee to work, and allow us to obtain a quantitative expression of the power of worker exposure motivational processes.

Keywords: motivator, incentives, needs, identificator, classificator, model.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Ильин Е.П., Мотивация и мотивы. – СПб.: Питер, 2002. – 512 с.
2. Энциклопедия систем мотивации и оплаты труда / Под ред. Дороти Бергер, Ланса Бергера; Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. – 761 с.
3. Слинков В.Н. Мотивация, стимулирование и оплата труда. Практические рекомендации. К. Дакор КНТ, 2008. – 336 с.
4. Дандамаев М. А. Политическая история Ахеменидской державы. – М.:Наука, 1985. – 319 с.
5. Hodson R., Sullivan T. A. The Social Organization of Work. Wadsworth, 1990. – 321 p.
6. Дряхлов Н., Куприянов Е. Системы мотивации персонала в Западной Европе и США // 2007. - №2. С. 32.
7. Волков А. Северные страны на рубеже тысячелетий (Швеция, Норвегия, Дания, Финляндия) /А. Волков // Мировая экономика и междунар. отношения. - 2002. - №6. - с. 82-87.
8. Зеркало недели, Украина. 09 ноября 2011, 11:14.
9. Берндт Эрнст. Практика эконометрики: классика и современность. Перев. с англ. под ред. проф. С.А. Айвазяна.– М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2005.– 863 с.
10. Семенова И.И. История менеджмента. – М.: ЮНИТИ ISBN, 2008. - 363 с.
11. Маслоу А. Мотивация и личность. - Питер, 2010. - 352 с.
12. Гусев А.Н., Измайлов Ч.А., Михалевская М.Б. Измерение в психологии: общий психологический практикум. - М.: Смысл, 1997. - 366 с.
13. Станкин М.И. Психология управления: Практическое пособие. – М.: «Бизнес-школа «Интел-синтез», 1999. – 285с.
14. Занюк С. Жанр: Психология масс и соционика Издательство: Ника-Центр, Эльга-Н ISBN: 966-521-058-0 Серия: Новейшая псих. 2001. - 117 с.
15. Асп Э., Ухмаваара Х. Факторы , определяющие заработную плату // Журнал социологии и социальной антропологии 1999 г, том II, выпуск 4.
16. Phillips, A. William The Relation between Unemployment and the Rate of Change of Money Wage Rates in the United Kingdom. 1861-1957, *Economica*, New Series, 1958, 25:100, November, p. 283-299.

УДК : 338: 351.82:332.145

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ВПЛИВУ НА СТРУКТУРНУ ПЕРЕБУДОВУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ПОСТКРИЗОВОГО РОЗВИТКУ

Цумасва А.С., к.е.н., доц., доцент кафедри технології міжнародних перевезень і логістики Приазовського державного технічного університету (м. Маріуполь)

Розвиток національної економіки будь-якої країни характеризується циклічними коливаннями та обов'язково проходить етап кризи. Циклічні коливання економіки, у свою чергу, викликають потребу структурних зрушень, структурної модернізації національного господарства, що у кінцевому підсумку сприяють соціально-економічному прогресу та зростанню конкурентоспроможності країни. В

умовах формування постіндустріального суспільства, криза формує виклики, ставить жорсткі вимоги до активізації процесів структурної модернізації на засадах інноваційності, пріоритетного розвитку реального виробництва, дотримання принципів сталого розвитку. Ті країни, що вчасно не використали шанс модернізації – у посткризовий період неминує втратити наявні економічні переваги, поступляться місцем більш мобільним державам. У зв'язку з цим, надзвичайної актуальності набуває теоретико-методологічне обґрунтування ролі держави, державно-управлінського впливу, визначення ролі механізмів державного управління економікою, що сприяють виходу країни з кризи, активізують процеси структурної перебудови. Блок означених питань є надзвичайно важливим для України, яка сьогодні (у посткризовий період) переживає нагальну потребу у кардинальній системній модернізації національного господарства, що й обумовлює актуальність написання даної статті.

Системні питання структурної модернізації національного господарства у посткризовий період висвітлювали такі вчені як: О.І.Амоша, М.Г.Білопольський, Ю.В.Макогон, О.Ю. Снігова, А.А.Чухно, С.І. Юрій та інші [1]. Стратегічний вектор структурної модернізації економіки України визначили фахівці НІСД: Я.А.Жаліло, Д.С.Покришко, І.В.Кліменко, Т.В. Тишук, О.В.Собкевич та інші [2]. Інституціональні аспекти структурної перебудови економіки України дослідив Н.Ю.Лега [3]. Водночас, в українській економічній літературі і досі відсутнє системне визначення ролі анти циклічного регулювання та механізмів державно-управлінського впливу на процеси структурної перебудови національної економіки.

Мета статті – визначити універсальні механізми державно-управлінського впливу на структурну перебудову національної економіки, дослідити роль держави у стимулюванні структурної модернізації в умовах кризи та у посткризовий період.

Для розкриття мети у статті ставляться та вирішуються наступні завдання:

- визначити основні причини та перебіг розгортання світової фінансової кризи;
- дослідити особливості прояву світової фінансової кризи (з урахуванням особливостей формування структури національної економіки) у різних країнах світу;
- виявити роль державного регулювання щодо протидії кризовим процесам та стимулювання структурної модернізації національної економіки як основи підвищення конкурентоспроможності країни (на прикладі країн-лідерів світового розвитку);
- проаналізувати системні проблеми соціально-економічного розвитку у посткризовий період та виявити стратегічні пріоритети структурної перебудови національної економіки для їх усунення.

Серед основних причин настання світової фінансово-економічної кризи більшість науковців називає наступні: інтернаціоналізація банківського капіталу та глобалізація фінансових потоків; збільшення маси (обсягу) фінансових послуг порівняно з обсягом виробництва реального сектору економіки; безконтрольне зростання обсягів іпотечного кредитування; сек'юритизація; підвищення міжнародної мобільності банківського капіталу; нарощування тенденцій щодо дерегуляції функціонування та розвитку глобальних фінансових ринків; наявність та посилення диспропорційності між виробничими та споживчими ринками; посилення інфляційних процесів та їх вихід за межі національної економіки; зростання доларизації національної економіки (переважно, у країнах, що розвиваються) тощо [4, с. 24].

Період з початку ХХІ ст. до 2008 року відзначався надзвичайно сприятливими умовами для накопичення капіталів, що супроводжувалося розповсюдженням процесів «м'якого» регулювання, розвитком Інтернет - економіки та прискоренням руху надшвидкісних інформаційних потоків, зростанням доступності кредитного капіталу, відносно легким доступом до міжнародного ринку капіталів та наявністю надлишкових, вивільнених від торгівлі природних ресурсів (насамперед, нафти та газу) фінансових та кредитних коштів. У 2008 році розпочинається світова фінансова криза, однією з головних причин якої стало стрімке зростання сектору фінансових послуг та збільшення маси фінансових спекулятивних (у т.ч. іпотечних операцій) порівняно з розвитком реального сектору економіки. Ці процеси посилювались дерегуляцією фінансової сфери, розвитком інформаційних технологій, доступністю кредитування, наявністю вільного доступу до світового ринку інвестиційного капіталу тощо. Сума всіх активів комерційних банків напередодні кризи майже вдвічі перевищувала світовий ВВП, а кошти, що оберталися на ринку акцій та боргових цінних паперів більш, ніж у 2,5 рази перевищували обсяги фінансових потоків, що оберталися у сфері реальної економіки [4].

Розповсюдження світової фінансової кризи почалося із США. Найбільшого визнання отримали три версії щодо причин виникнення кризи у США. Перша версія: першопричиною кризи стала класична циклічність розвитку економіки країни. Друга версія: фінансова криза розглядається як штучне явище, цілеспрямовано створене транснаціональними корпораціями та урядовими органами США для вирішення проблем з обслуговування і погашення зовнішнього боргу. Адже банкрутство фінансових установ США унеможливило реалізацію вимог зовнішніх кредиторів до американських кредитних установ. Ця версія пояснює причини кризи помилками американських фінансових установ в управлінні кредитними портфелями. Третя версія: основна причина кризи – фінансова глобалізація, переважання обсягів фінансових потоків (та трансакцій) над темпами та обсягами розвитку реального сектору економіки. В основі таких дисбалансів – розвиток іпотечного ринку. Механізм функціонування ринку іпотеки у США дозволяв американським банкам залучати майже необмежені обсяги коштів для надання іпотечних кредитів, оскільки фінансування цих операцій відбувалось, переважно, за рахунок іноземних інвесторів. Високі кредитні рейтинги американських банків та іпотечних облігацій, розвиток ринку похідних фінансових інструментів сприяли активному залученню коштів установами США. Поряд з цим, іпотечні кредити користувалися значним попитом серед населення США, що було обумовлено низьким рівнем відсоткових ставок та постійним (спекулятивним) зростанням цін на нерухомість. Серед економічних наслідків таких процесів – поширення ризикованих кредитів subprime (іпотечні кредити з високими ризиками) та Alt-A (кредити з підвищеними ризиками). Означені кредити надавалися позичальникам із низькою платоспроможністю або без належної оцінки ризиків неповернення кредитів, що логічно призвело до «ланцюгової реакції» поширення дефолтів на іпотечному ринку. Початком стало банкрутство страхового фонду Dillon Reed Capital Management, що втратив 150 млн. дол. США інвестицій протягом першого кварталу 2007 року. Після цього збанкрутували ще десятки страхових фондів. Крах страхових фондів викликав ланцюгову реакцію, що швидко розповсюдилася на всю кредитно-банківську та фінансову систему США і згодом переросла у світову фінансову кризу [5, с. 100].

Серед ознак світової фінансово-економічної кризи слід назвати посилення інфляції та її швидке розповсюдження у масштабах світової економіки. Глобальна інфляція проявилась у зростанні цін, і у першу чергу – на енергоносії (нафта, газ) та продукти харчування. Інфляція поширилась на всі країни світу, прискорюючи знецінення національних грошових одиниць та обумовлюючи нерівномірність зниження їх купівельної спроможності. Це призвело до зниження реальних доходів населення, до падіння платоспроможності домогосподарств, що викликало нездатність обслуговувати кредитні борги і ще більше затягувало кредитну кризу. Так, у США на початок 2009 року заборгованість домашніх господарств лише щодо виплати процентів за кредитами на 10 % перевищувала доходи домогосподарств за цей же період.

Розповсюдженню світової фінансової кризи сприяла і доларизація світової економіки, зростання ролі долара як резервної валюти. Так, за підрахунками експертів, приблизно 90 % своїх золотовалютних резервів (2 трлн. дол. США) Китай (одна з найпотужніших економік світу) тримав у американських цінних паперах (що конвертувались у долари). Негативний вплив доларизації проявлявся через: стимулювання інфляційних процесів, виникнення ризиків неповернення валютних кредитів фізичними та юридичними особами, збільшення загроз дестабілізації банківської діяльності, виникнення проблем з реструктуризацією зовнішніх позик компаніями-боржниками та збільшення державного боргу. Наслідком високої доларизації економіки стало підвищення чутливості суб'єктів господарювання до динаміки валютного курсу та зростання залежності внутрішнього грошового обігу від «шоків валютних коливань» на світовому ринку.

Ці та інші чинники посилили глибину кризи, яку відчули майже всі країни світу. Серед найбільш наочних соціально-економічних наслідків світової фінансово-економічної кризи слід назвати наступне:

- з країн, що розвиваються, 43 найбільш бідні країни зазнали значного впливу глобальної рецесії, у тому числі, ці країни мають дефіцит у сумі 11,6 млрд. дол. США для фінансування соціальної сфери, охорони здоров'я, освіти тощо;

– криза створила великі ризики у сфері боротьби з бідністю, у 2010 році понад 90 млн. людей жили нижче порога бідності, поряд з цим, у країнах, що розвиваються, розповсюдження отримало таке явище як «бідність працюючого населення»;

– у 2009 році понад 1 млрд. людей страждали від голоду;

– після 2008 року впали доходи країн, що розвиваються від експорту сировинної продукції та напівфабрикатів (на 5 – 10 %), а доходи від туризму впали на 8 %. Ці негативні тенденції ще раз поставили питання про актуальність проблеми структурної перебудови національної економіки [5, с. 97; 6, с. 17].

Негативні соціально-економічні наслідки глобальної фінансової кризи обумовлюють необхідність запровадження та державної координації антикризових заходів. Найбільшою актуальністю для України набуває аналіз антикризової політики Європейського Союзу, спрямованої на мінімізацію негативних наслідків фінансової кризи та відновлення економічної активності в країні. Ще у 2008 році країни-члени ЄС розробили план дій щодо виходу з кризи. Першочергового значення набули наступні заходи: спільне зобов'язання країн-членів ЄС забезпечити стійкість та стабільність фінансової та банківської системи; визнання необхідності швидких дій Єврокомісії та національних урядів, спрямованих на підтримку фінансових інституцій, спрощення механізмів надання державної допомоги; визначення напрямків удосконалення державного регулювання фінансових ринків та фінансового нагляду в ЄС; визнання необхідності реформування фінансової системи з метою попередження прояву загроз макроекономічній та фінансовій нестабільності, розробка стандартів регулювання фінансового сектору; державне сприяння відновленню комерційного кредитування як невід'ємної складової процесів економічного зростання.

Серед першочергових антикризових заходів ЄС щодо підтримки національної фінансової системи була запроваджена рекапіталізація фінансових інституцій за участю держави, що здійснювалось шляхом виділення бюджетних коштів для збільшення власного капіталу фінансових інституцій. Рекапіталізація сприяла відновленню міжбанківського кредитування; забезпечила кредитування реального сектору економіки; стала дієвим інструментом вирішення проблем неплатоспроможних фінансових інституцій [7; 8].

Загалом програма першочергових заходів країн ЄС з подолання наслідків світової кризи 2007 – 2008 рр. була спрямована на підтримку фінансових інституцій та фінансових ринків. Більшість держав-членів ЄС здійснили масштабні програми допомоги банківському сектору, збільшили державні гарантії за вкладами, послалили нагляд за банками і страховими компаніями. Разом з тим, країни ЄС розуміли, що необхідно мислити стратегічно, впроваджувати заходи, спрямовані на структурну модернізацію національної економіки.

Так, «Європейський плану економічного відновлення» (2008 р.), передбачав реалізацію наступних заходів: стимулювання зростання попиту та відновлення довіри споживачів; мінімізацію соціальних наслідків економічного спаду; здійснення структурних реформ та підтримки інноваційної діяльності (зокрема фінансування інвестицій у переобладнання нових будівель з метою підвищення енергоефективності та будівництво нових споруд з дотриманням екологічних вимог, зменшення викидів двоокису вуглецю, розширення сфери використання альтернативних джерел енергії, модернізацію енергетичних мереж); реалізацію стратегії мінімізації зміни клімату та посилення енергетичної безпеки [8; 9].

Загальноєвропейський план економічного відновлення спрямований на прискорення структурних реформ, передбачених Лісабонською стратегією зростання та зайнятості, а також на координацію зусиль держави та бізнес-структур з подолання кризи у рамках усього Європейського Союзу. План включав дії на національному та загальноєвропейському рівні з підтримки домашніх господарств та у сфері промисловості (а саме – найбільш вразливих економічних суб'єктів). Структурні зрушення стосуються подальшого розвитку підприємництва, досліджень та інновацій, стимулювання автомобільної та будівельної промисловості, що відіграють важливу роль для розвитку європейської економіки.

Серед новітніх вимог ЄС – відмова від трактування принципу «конвергенції» як гарантованої фінансової підтримки менш розвинутих економічно країн ЄС за рахунок більш розвинутих країн ЄС; перегляд бюджетної політики ЄС; скорочення дотацій сільському господарству; вагоме збільшення витрат ЄС на розвиток «розумних технологій», «економіки знань», поліпшення підприємницького клімату і зниження витрат виробництва. Країни ЄС прийшли до висновку, що за умови перерозподілу обмежених коштів на потреби менш розвинених регіонів, Євросоюз у стратегічній перспективі втратить конкурентні позиції у світі. Тому кошти, першочергово, необхідно інвестувати у майбутній розвиток, у знання, інноваційні технології [7; 8; 9].

Так, ще на початку 2009 року уряд Німеччини затвердив наймасштабніший у Європі план стимулювання економіки, що оцінювався у 50 млрд. євро, і був розрахований на 2 роки. Понад 17 млрд. євро передбачалося витратити на інфраструктурні проекти, освіту, розвиток новітніх інноваційних технологій. Податки, зокрема податок на прибуток і обов'язкові платежі на медичне страхування було знижено на суму понад 18 млрд. євро, що підтримувало розвиток підприємництва (насамперед, малого та середнього). Також передбачалося створення додаткового фонду державних кредитів і гарантування позичок обсягом понад 100 млрд. євро для підтримки інноваційних проектів компаній, які не могли залучити необхідне кредитування через проблеми в банківському секторі [8; 9].

Наприкінці 2008 року в Німеччині було створено спеціальний фонд стабілізації фінансових ринків (Finansen Market Stabilisierung) шляхом випуску боргових зобов'язань на суму 100 млрд. дол. США. Передбачалося надання гарантій у розмірі 400 млрд. євро для рефінансування комерційних банків, зниження ризиків їх банкрутства шляхом їх трансформації у корпоративні банки (з пакетом акцій, що належить державі).

Загалом, антикризові заходи країн ЄС зі стабілізації національних кредитно-банківських систем можна узагальнити за такими напрямками:

- рекапіталізація банків (Австрія, Бельгія, Німеччина, Греція, Іспанія, Італія, Люксембург, Португалія, Фінляндія, Угорщина, Данія);
- надання стабілізаційних кредитів (Франція, Іспанія, Італія, Швеція, Норвегія, Великобританія, Угорщина);
- заходи з реструктуризації банківської системи, включаючи сприяння об'єднанню банків або їх націоналізації (Бельгія, Нідерланди, Португалія, Швеція, Великобританія, Ірландія);
- різке розширення до 100% гарантій по внесках фізичних осіб в банках та заходи з покращення балансів банків, включаючи надання державних гарантій по проблемним активам (Німеччина, Іспанія, Італія, Великобританія, Данія, Швеція) [9].

Нагальна необхідність стабілізації кредитно-банківської та усієї фінансової системи країн, що постраждали внаслідок кризи, обумовила заходи жорсткого заощадження бюджетних коштів, скорочення фінансування соціальних виплат та цільового державного інвестування з метою підтримки розвитку базових галузей національної економіки. Водночас, на відміну від загальноприйнятих рекомендацій розвинутих країн світу (США, ЄС) про необхідність зменшення державних витрат (а отже, і державного інвестування), низка країн, що проводить самостійну економічну політику, надає перевагу інвестуванню у майбутній розвиток (всупереч порадам щодо необхідності жорсткого заощадження бюджетних коштів).

Велику увагу питанням інвестування у майбутній розвиток приділяє Китай. Так, у 2010 році китайський уряд проголосив курс на модернізацію структури національної економіки, що передбачає реалізацію «чотирьох стратегій» економічного розвитку, у тому числі: розширення внутрішнього ринку і розширення споживчого попиту; розвиток і підтримка наукоємних галузей виробництва; підвищення якості життя і підготовка кваліфікованих трудових ресурсів; розвиток екологічних технологій, впровадження заходів з економії енергії і скорочення забруднюючих викидів.

Найбільші проблеми для китайської економіки у пік кризи були зумовлені скороченням експорту – рушійної сили економічного зростання Китаю. Результатом скорочення зовнішнього попиту на китайську продукцію (в США, Європі та Японії) стало банкрутство середніх та малих експортоорієнтованих підприємств (особливо в приморських китайських провінціях) та зростання безробіття.

За таких умов Китай проголосив курс на переорієнтацію країни на збільшення внутрішнього попиту, зростання конкурентоспроможності китайських компаній як всередині країни, так і на світових ринках.

З метою нейтралізації негативних наслідків світової кризи з листопада 2008 року і по цей час китайський уряд реалізує заходи, спрямовані на підтримку реального сектора економіки (вартість стимулюючого пакета становить 586 млрд. дол. США). Ці кошти використовуються для реалізації наступних програм: будівництво житла, розвиток сільської інфраструктури, розбудова транспортно-інфраструктурних мереж, поліпшення екології, розвиток інноваційних технологій тощо. Промислова політика уряду Китаю, спрямована на підтримку найважливіших галузей, сприяє підвищенню технологічного рівня національної економіки та інноваційному розвитку, зростанню конкурентоспроможності китайських підприємств на глобальних ринках. Серед галузей, які отримують гарантовану підтримку китайського уряду: автомобілебудування; сталеливарне виробництво; суднобудівництво; нафтохімічна та електронна промисловість; інформаційні технології; транспорт. Загалом, на ці галузі припадає понад 40 % ВВП Китаю. Серед основних механізмів підтримки розвитку китайської економіки – надання безвідсоткових кредитів, викуп державою надлишку продукції, виробленої національними товаровиробниками (та формування державних стратегічних запасів); інвестування у енергоефективність та інноваційні технології. Особливе значення у Китаї приділяють процесу зниження оподаткування для суб'єктів малого та середнього бізнесу. З 1 січня 2009 року було розширено можливості повернення підприємством частини податкових платежів. Для підвищення конкурентоспроможності китайських експортних товарів було знижено податок на прибуток підприємство і ПДВ. Одночасно, підвищився відсоток повернення ПДВ при експорті значного переліку номенклатури товарів [10].

Для підтримки малого та середнього бізнесу у 2008 році за ініціативою Китайської асоціації малого та середнього підприємництва (МСП) було створено фонд у розмірі 440 млрд. дол. США для підтримки членів організації – малих та середніх підприємств. Разом з тим, Асоціація випустила облигації для підтримки малого і середнього бізнесу та створила банк зі статутним капіталом 10 млрд. юанів для обслуговування МСП. Розміри позик під низькі відсотки склали від 5 до 10 тис. юанів. Державну підтримку отримують в першу чергу наукоємне, енергоефективне, екологічно-зорієнтоване виробництво. Одночасно з цим уряд вживає комплекс заходів, спрямованих на заохочення корпоративних інвестицій (у т.ч. на засадах державно-приватного партнерства) в реконструкцію і відновлення основних фондів державних підприємств [10].

Адміністрація США, всупереч заявам про необхідність обмеження бюджетних витрат, прийняла програму, що передбачала зменшення платежів по іпотечному кредиту для 4 мільйонів сімей та рефінансування для 5 мільйонів сімей іпотечних боргів, гарантованих державними іпотечними агентствами (Home Affordable Refinance Program for Responsible Homeowners Suffering from Falling Home Prices [7; 8; 9]). Серед заходів, спрямованих на розширення споживчого попиту та обсягів споживання домогосподарств, інвестиційного попиту (як основи для розвитку внутрішнього ринку) – податкові кредити для домогосподарств, звільнення від оподаткування виплат з безробіття. План включав також і заходи протекціоністського характеру під гаслом «Купуйте американське» («Buy American»). Це означає, що для реалізації проєктів, фінансування яких здійснюється у рамках антикризових заходів, повинні закуповуватись товари тільки американського виробництва. Для боротьби з кризою у 2008 році в США було прийнято Закон про збільшення допомоги з безробіття (Unemployment Compensation Extension Act of 2008). У США було запроваджено податкові стимули для працевлаштування звільнених ветеранів та молоді, збільшено період надання допомоги безробітним та її розмір, оголошено про підтримку створення 1,7 млн. робочих місць у інфраструктурних секторах. Особливу увагу у США приділяють Підтримка малого та середнього бізнесу як джерела відновлення економічної активності та інструменту пом'якшення наслідків безробіття також стала одним з кроків американської антикризової програми. Активізовано процес відновлення програм кредитування комерційними банками малих та середніх підприємств. США також розширили можливості участі малих підприємств у державних закупівлях та/або у підрядних контрактах [8; 9].

В контексті реалізації завдань структурної перебудови США здійснюють підтримку автомобільної промисловості (на ці потреби виділено понад 24,7 млрд. дол. США), надання фінансової допомоги підприємствам Chrysler та GM для переоснащення, розробки технологій виробництва нового покоління енергоефективних автомобілів. Фінансову підтримку держави у США отримують і галузі, розвиток яких мають мультиплікативний ефект для відродження економічного зростання в країні. У США надання державної допомоги здійснюється за певних умов: проведення реструктуризації компанії, передача державі частини акцій, запровадження обмежень на виплату топ-менеджменту компанії бонусів та на виплату дивідендів, неможливості списати борг перед державою у випадку банкрутства підприємства.

Висновки

Серед основних соціально-економічних наслідків світової фінансово-економічної кризи для більшості країн світу стали:

- стагнація національної економіки (уповільнення динаміки основних макроекономічних показників, зниження реального ВВП);
- зростання вартості та складності щодо отримання зовнішніх запозичень для рефінансування запозичень комерційних банків, виданих у попередній період;
- відтік іноземного капіталу з країн, що розвиваються, що підвищує попит на іноземну валюту та викликає девальваційні тенденції;
- погіршення поточного сальдо торговельного балансу, зниження попиту та цін на основні товари сировинної експортної спеціалізації країн, втрата конкурентних позицій вітчизняними товаровиробниками (що негативно позначилось на динаміці розвитку експортного виробництва та на розвитку суміжних галузей);
- зниження стабільності банківських систем та уповільнення кредитної активності, зростання ризиків фінансової нестабільності національних банківських систем.

Світова фінансово-економічна криза негативно вплинула на розвиток практично усіх секторів національної економіки, у тому числі:

- підприємств малого та середнього бізнесу, залежних від стану розвитку внутрішнього ринку країни та активності банківського кредитування;
- підприємств з тривалим технологічним процесом, який вимагає довгострокового кредитного фінансування, у тому числі – машинобудування, аграрного та агропромислового виробництва, інфраструктурного сектору економіки;
- підприємств, які потребують реалізації великих інноваційно-інвестиційних проєктів, зростання експортного потенціалу для підвищення конкурентоспроможності;
- секторів економіки, які традиційно залежать від споживчого попиту, у т.ч. житлового будівництва, виробництва та продажу автомобілів, побутової техніки тощо;
- згортання інвестиційних, інноваційно-інвестиційних процесів тощо.

У соціальному вимірі наслідками світової фінансово-економічної кризи стало зростання рівня безробіття, зниження динаміки доходів, падіння реальних доходів та купівельної спроможності домогосподарств, інвестиційної здатності суб'єктів господарювання, погіршення якості та рівня життя громадян.

Для кожної країни, що переживає вплив світової фінансово-економічної кризи період рецесії економіки доцільно використати для впровадження структурної перебудови національної економіки (як основи для підвищення її конкурентоспроможності у майбутньому періоді). Серед пріоритетів державної структурної політики: курс на підтримку національного товаровиробника та сприяння імпортозаміщенню; сприяння розвитку експортоорієнтованого національного виробництва (з високими показниками доданої вартості); підтримка бюджетоутворюючих галузей (секторів) економіки; зниження енергосмітності виробництва, перехід до енергозаощадження, підвищення енергоефективності, використання та виробниче освоєння альтернативної енергетики, дотримання принципів сталого (екологічно-зорієнтованого) розвитку тощо. Головним орієнтиром структурної перебудови має стати інноваційно-інвестиційний розвиток, інноваційно-інвестиційні структурні перетворення, що у довгостроковому періоді забезпечать зростання конкурентоспроможності

національного виробництва. Серед основних механізмів державно-управлінського впливу на структурну перебудову національної економіки слід визнати: механізм державно-приватного партнерства; механізм пільгового інвестування та кредитування підприємств базових галузей (секторів) національної економіки; спрощення та зниження рівня оподаткування, і у першу чергу – суб'єктів господарювання, що впроваджують інновації, підприємств малого та середнього бізнесу, самозайнятості населення. Посткризовий період ставить нові вимоги для держави у сфері підтримки розвитку інфраструктури країни (дорожньо-транспортної, інформаційно-комунікаційної, виробничої тощо).

До 2020 року країни, що претендують зберегти лідерство на світових ринках, мають здійснити індустріалізацію нового типу, перейти до економіки знань. Отже, в процесі структурної перебудови національної економіки країни мають перейти до наукоємного, технологічного, ресурсозберігаючого виробництва з високою економічною ефективністю кінцевого виробництва, оптимальним використанням переваг людського капіталу та висококваліфікованого трудового потенціалу, забезпечення сталого, екологічно-зорієнтованого розвитку національного виробництва, орієнтованого на збереження навколишнього природного середовища.

Від дієздатності держави, цільового впровадження державної структурної політики залежить успіх країни та її конкурентоспроможність на світовому ринку у XXI ст. у посткризовий період.

РЕЗЮМЕ

У статті виявлені механізми державно-управлінського впливу, що сформувались в умовах загострення проявів світової фінансово-економічної кризи (2008 – 2010 року), показана їх роль та вплив на процеси стабілізації та структурну перебудову національної економіки (на прикладі розвинутих країн світу). Визначено основні орієнтири структурної перебудови національної економіки України у посткризовий період в контексті світового досвіду структурної модернізації.

Ключові слова: економічні механізми; державно-управлінський вплив; світова фінансово-економічна криза; антикризове управління; антициклічне регулювання; структурна перебудова; національна економіка; модернізація; розвинуті країни світу; Україна; посткризовий період.

РЕЗЮМЕ

В статье выявлены механизмы государственно-управленческого влияния, сформировавшиеся в условиях обострения проявлений мирового финансово-экономического кризиса (2008 – 2010 гг.), показана их роль и влияние на процессы стабилизации и структурную перестройку национальной экономики Украины в посткризисный период в контексте мирового опыта структурной модернизации.

Ключевые слова: экономические механизмы; государственно-управленческое влияние; мировой финансово-экономический кризис; антикризисное управление; антициклическое регулирование; структурная перестройка; национальная экономика; модернизация; развитие страны мира; Украина; посткризисный период.

SUMMARY

The article reveals public-management mechanism influence, formed in conditions of acute manifestations of the global financial and economic crisis (2008 - 2010), their role and influence on the process of stabilization and restructuring of the national economy (on example of the developed countries) have been shown. The main targets of structural adjustment of the national economy of Ukraine in the post-crisis period in the context of the world experience in the area of structural modernization have been identified.

Keywords: economic mechanisms; the public-management influence; global financial and economic crisis; crisis management; anti-cyclical regulation; structural adjustment; the national economy; modernization; developed world; Ukraine; the post-crisis period.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Структурні реформи економіки: світовий досвід, інститути, стратегії для України: монографія / О.І.Амоша, С.С.Аптекарь, М.Г.Білопольський, С.І.Юрій та ін. – ІЕП НАН України, ТНЕУ МОНМС України. – Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2011. – 848 с.
2. Модернізація України – наш стратегічний вибір: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2011. – 432 с.
3. Лега Н.Ю. Інституціональні аспекти структурної перебудови економіки України / Н.Ю.Лега // Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект. – 36. наук. праць. – Донецьк: ДонНУ, 2012. – С. 248 – 253.
4. Зарицька І. Передумови та особливості прояву світової банківської кризи / І.Зарицька // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 6. – С.24 – 29.
5. Мазуренко В. І. Глобальна фінансова криза та шляхи її подолання / В.Г. Мазуренко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К., 2008. – Вип. 75, ч. 2. – С. 95 – 107.
6. Барановський О. Антикризові заходи урядів і центральних банків зарубіжних країн / О.Барановський // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 4. – С.8 – 19.
7. Global downturn: In graphics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/7893317.stm>
8. World economic situation and prospects. United Nations. – New York, 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.un.org/en/development/desa/index.shtml
9. The Impact of the Financial Crisis on the Developing World [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org>
10. Соловьев Е. Китайский выход из кризиса / Е.Соловьев [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rg.ru/2009/03/11/krn.html>

УДК 339:9

ЕВОЛЮЦІЯ РОЗВИТКУ МЕДІАРИНКУ В ЕС

Чужиков А.В., здобувач кафедри міжнародного менеджменту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Актуальність теми дослідження та постановка проблеми в загальному вигляді. Стрімка комерціалізація телерадіопростору України суттєво мірою залежить від характеру руху медіа та фінансового капіталу в ЕС, який пройшов тривалий і багато у чому суперечливий шлях свого розвитку. Усвідомлення етапів його еволюції, її особливостей та характерних рис дозволить сформулювати свою національну конкурентну модель TV з огляду на величезний досвід Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку ринку телепродуктів в ЄС розглядалися в працях багатьох науковців, переважно зарубіжних, зокрема Н.Мусиса, Д.Дайнена, Д.Маккена і багатьох інших, які наголошували на економічних аспектах створення та регулювання цього секторального ринку. Натомість П.Сканнел, Л.Мітчел, Л.Кунг здебільшого зосереджують свою увагу на питаннях менеджменту в телеіндустрії, а Т.Бейл розглядає медіа ринок через призму соціально – політичних змін, що сталися останнім часом в Євросоюзі та в світі. Попри все питання еволюції медіа ринку Європи висвітлені у сучасній науковій літературі ще недостатньо, що зумовило вибір теми дослідження.

Мета статті полягає у визначенні чинників еволюції медіа ринку в Європейському Союзі, яке передбачає з'ясування сутності дефініції «ринок телепродуктів», виокремлення етапів його розвитку та з'ясування особливостей функціонування в ЄС медіахолдінгів.